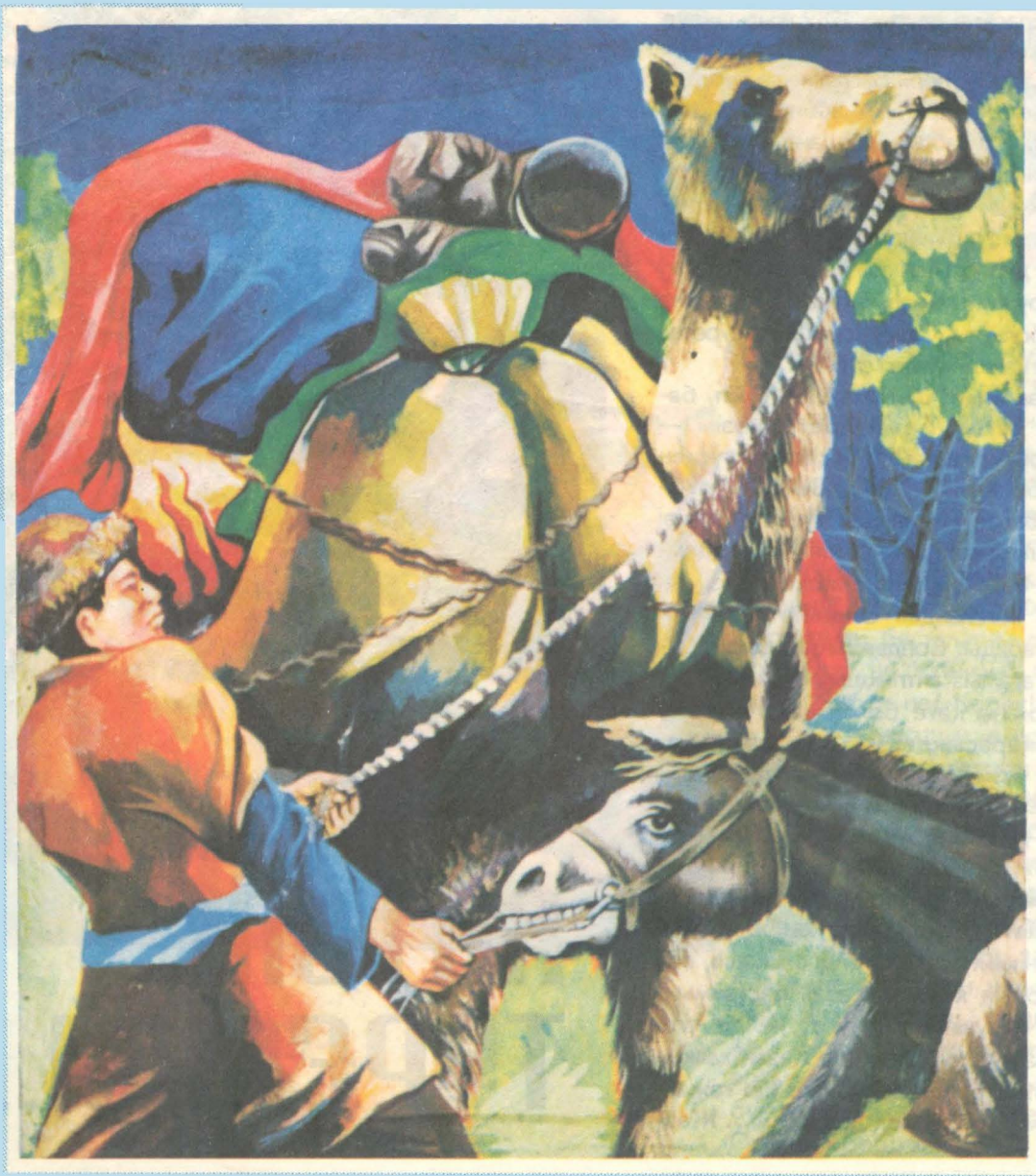

ДЖАРАК

ISSN 0234 — 6818 № 9 ҚЫРКҮЙЕК 1996

— Иә. Дұрыс айтасың, бауырым. Сөздің ретіне орай... Әйтпесе, шыңылтыр аязда бағананың басында қатып қалсам ше?! Бұған да шүкір... Айдалада қасқырлар жеп кетсе қайтем? Балалардың бағына шығар. Несіне намыстанам...

Әлгіндегі әңгіменің қайтадан сабақталуын тықырши күткен менің мазасызданған кейпімді сезе қойған ол жан қалтасынан беторамалын алып қашанғы ғадетінше тершіген маңдайын сүртті.

— Сонымен аға...

— Сағызша созып ішімді көгерттің-ай деп отырсың-ау, осы.— Менің сөзімді кілт үзген ол ән салатын кісіше тамағын қырнап, баптап алды.— Е... е... бауырым... Темір жол бойындағы желінің ақауын екі тәулік сүзіп жүріп зорға таптым. Күн ұясына қонақтамай жөндегім келіп, құрал-сайман салған қанжығамды тастап жоғары өрмеледім. Әне-міне бітіремін дегенім бекер болды. Оның үстіне сақылдаған сары аязда қолымды қарыған сым темір ұстатпай, жұмысым созылып кеткен. Әуелден-ақ бір пәлеге бастаған-ау... Өйтіп-бүйтіп іпдәлдалап төмен түсіп келе жатқанымда, бағананың түбінде шоқиып отырған екі қасқыр итті көзім шалды. Жоқ! Ит емес — қасқырлар! Іле-шала... құйрықтарын бұттарына қысқан үш-төртеуі шойын жолды қуалаған қар жалдарының тасынан бірінен соң бірі шыққан сүмендеп. Жалма-жан бағананың басына қайта көтерілдім...

Өзімді-өзім ұстай алмай:

— Жол торыған аш қасқырлар болды ғой, шамасы,— дедім.

Басын шұлғып қойған Әнуар аға әңгімесін асықпай өрбіте берді.— Таяқ тастам жерден төңіректі солқылдатып жүк пойызы өтті. Ұбақ-шұбақ пойыздың соңғы вагоны бұлыңдай түсісімен, әлгінде бытырай жылыстаған қасқырлар қайта жиналған. Осы жолы қараңғыда қарауытқан қасқырларды санап үлгердім. Бесеу! Бес қасқыр! Асып-сасып жүргенде қолғабымның бір сыңарын түсіріп алыппын. Бағанадағыдай емес, денем ысыған тәрізді. Әлде қорыққаннан ба?! Ал, керісінше қос қолым бірдей тырысып қалыпты. Жаураған саусақтарым серейіп бірікпейді-ау. Сыңар қолғапты алма-кезек ауыстырып, қолымды қой-

ныма тығамын. Аяздың күшіне енгенін шуылдаған сымдардың толассыз ызыңы анық байқатады. Жер түбінен көкті тілгілеген пойыздың жарығы көрінеді. Бірте-бірте жақындаған пойыз шамының өткір сәулесіне қарай құлақшынымды шешіп алып бұлғай бастадым. Үміт қой, әйтеуір. тарсылдаған пойыз тағы да зуылдап өте шықты. Көзіме жас үйірілгендей. Дәрменсіздіктен төменге жанар жүгірттім. Ондағы ойым «Пойыздың зор үнінен үріккен қасқырлар кетіп қалар...»

Бағананы торуылдаған от шашқан жанарлар қисапсыз боп шалынды. Екі аяғымдағы шынжырлы үшкір темірді шегелей айқастырып, белімдегі қайыс белдікті мықтап тарттым. «Тағдырдың құрығынан кім қашып құтылған! Қасқырлардың жемтігіне айналып қор болғанша, ақ адал өлгенім артық. Сабылып іздемей, ертең күндіз оп-оңай тауып алар...» Басымды күпәйкелімнің ішіне бүркеп, қолымды қымтаңқырап бағана басында ұйықтауды ойладым... Бірақ... Қайдағы ұйқы...

— Өмірде не болмайды деген осы екен-ау, — дедім қинала-қинала.

— Адам айтса сенгісіз жәйт емес пе?! Таңға жуық Шалқар жақтан келе жатқан пойыздың машинисі сонадайдан бағана басындағы мені көріп қалып, жылдамдығын тежейді. Сонда барып қасқырларды байқайды да бажылдатып гудокты береді-ай! Аш тұз тағылары тым-тырақай қашады. Тіпті, бұратылған екеуін жүргізушілер сойылмен-ақ құлатады. Көрер жарағым бар екен. Сіресіп қалған мені бағана басынан әрең түсіріп алған олар аудан орталығындағы ауруханаға жеткізеді. Еміс-еміс есімді келер күні жиганда дәрігерлерден үсік шалған екі саусағымды кесіп тастағанын естідім... Жазылмайтын мына сырқатты да сол жолы таптым. Сөйтіп, әйтеуір ағаң бір ажалдан қалды ғой, бауырым...

...Менің көз алдымнан қасқырлар күзеткен аязды түннің суық суреті ұзақ уақыт кетпей қойған...

ҚАСҚЫРЛАР КҮЗЕТКЕН ТҮН

— Бұл оқиға Шалқар — Ақтөбе темір жол торабы бойында болған. Ұмытпасам қақаған қаңтар күндерінің бірі еді,— деп әңгімесін асықпай бастаған байырғы монтер сол қолының алақанын жайып, саусақтарын көрсетті.— Мінеки бауырым, аязды түннің таңбасы...

Қапелімде не дерімді білмей абдырап қалғаным рас. Екі бірдей саусағы жоқ екен. Бір палатада қатар жатқанмызға оншақты күн болса да байқамаппын-ау. Қол-аяғы балғадай еңгезердей жігіт ағасының өкінішін пәсеңдеу шыққан үні ап-анық сездіргендей. Жұбанышты ойымды өзімше астарлап жеткізуге ұмтылдым:

— Әнуар аға, «тұяғы бүтін тұлпар жоқ» деген ғой бабаларымыз. Шылдыр шүмек пен кішкене бөбексіз де сіздің сүйірістей бойыңыздан еш мін біліне қоймас. Денеңіз сау болсын ендігі жерде.